

خبرنامه الکترونیکی کتابخانه مرکزی و مرکز اسناد

شماره ۸- بهار ۱۳۹۷

ویژه نامه ادبیات کودک

آنچه در این شماره می خوانید:

عملکرد کتابخانه مرکزی دانشگاه شهید چمران اهواز در بهار ۱۳۹۷

اخبار

خدمات کتابخانه ای برای کودکان

گزارش

معرفی کتاب

مقالی بر اهمیت دوران کودکی و ادبیات کودک

با ما باشید با پل ها ارتباطی:

تارنما:

www.lib.scu.ac.ir

رایانامه:

lt.centlib@scu.ac.ir

تلفن تماس: ۰۶۱-۳۳۳۶۰۲۴۴

دورنگار: ۰۶۱-۳۳۳۸۴۰۸۳

کانال سروش: @scu_centlib

خبرنامه الکترونیکی

کتابخانه مرکزی و مرکز اسناد

شماره ۸- بهار ۱۳۹۷

در این شماره می خوانید:

❖ عملکرد کتابخانه مرکزی دانشگاه شهید چمران اهواز در بهار ۱۳۹۷

❖ اخبار

❖ خدمات کتابخانه ای برای کودکان

❖ گزارش ۱: کتاب های خوب، جایزه های بزرگ

❖ گزارش ۲: کافه کتاب در بهار ۱۳۹۷

❖ معرفی کتاب: ماهی سیاه کوچولو

❖ تاملی بر اهمیت دوران کودکی و ادبیات کودک

خبرنامه الکترونیکی کتابخانه مرکزی و مرکز اسناد دانشگاه شهید چمران اهواز

ویژه نامه ادبیات کودک

شماره ۸ - بهار ۱۳۹۷

سردبیر: دکتر شهناز خادمی‌زاده

مدیر داخلی: مریم سبحانی‌نسب

همکاران این شماره به ترتیب حروف الفبا

صبریه حسینی	کارشناس ارشد علوم سیاسی
ندا حمدپور	کارشناس ارشد علوم سیاسی
زهرا زمان	کارشناس ارشد کتابداری و اطلاع رسانی
نبی زینی‌وند	کارشناس ارشد کتابداری و اطلاع رسانی
رویاء شاه سواری	کارشناس ارشد کتابداری و اطلاع رسانی
فریبا قنبری فر	دانشجوی کارشناسی علم اطلاعات و دانش‌شناسی
زهرا محمدیان	کارشناس ارشد کتابداری و اطلاع رسانی
ملک رضوان واعظی	کارشناس ارشد کتابداری و اطلاع رسانی

* نقل اخبار و مطالب با ذکر ماخذ بلامانع است.

* خبرنامه در ویرایش و اصلاح مطالب آزاد است.

نشانی: اهواز، دانشگاه شهید چمران اهواز، معاونت پژوهش و فناوری، کتابخانه مرکزی و مرکز اسناد

تلفن تماس: ۰۶۱-۳۳۳۶۰۲۴۴

دورنگار: ۰۶۱-۳۳۳۸۴۰۸۳

عملکرد کتابخانه مرکزی و مرکز اسناد در بهار سال ۱۳۹۷

الف) در بخش مدیریت کتابخانه مرکزی و مرکز اسناد:

- ❖ پیگیری و هماهنگی برگزاری کارگاه ارتقاء رتبه و مرجعیت علمی دانشگاه در سطح ملی و بین المللی توسط دکتر گزنی در تاریخ ۹۷/۱/۲۵
- ❖ پیگیری و هماهنگی برگزاری کارگاه بین المللی سازی علوم انسانی توسط دکتر گزنی در تاریخ ۹۷/۱/۲۵
- ❖ پیگیری و هماهنگی برگزاری کارگاه مدیریت دانش توسط دکتر فریده عصاره و دکتر فرج پهلوی
- ❖ پیگیری و اجرای کارتی شدن آسانسور
- ❖ تعمیرات صندلی ها، قفسه ها و میزها
- ❖ واکس زدن کف پوش های طبقه دوم
- ❖ برگزاری جلسه با مسئولین کتابخانه ها با حضور معاونت محترم پژوهشی به منظور خرید کتاب از نمایشگاه کتاب تهران
- ❖ خرید کتاب از نمایشگاه بین المللی کتاب تهران
- ❖ لایروبی سرویس های بهداشتی
- ❖ تعمیر پله های طبقات کتابخانه مرکزی
- ❖ تعمیر و سرویس دستگاههای تصفیه آب
- ❖ تحویل گرفتن ۲۰ دستگاه رایانه و نصب آنها در بخشهای مختلف کتابخانه مرکزی
- ❖ پیگیری و تکمیل شبکه کتابخانه مرکزی
- ❖ سرویس و تعمیر درب توماتیک وردی کتابخانه مرکزی

اهداف کتابخانه مرکزی و مرکز اسناد

کتابخانه مرکزی و مرکز اسناد دانشگاه شهید چمران اهواز در راستای رسیدن به اهداف زیر گام کمک به ارتقای سطح کیفی آموزش و پژوهش در دانشگاه،

- ۱- افزایش توانمندی های حرفه ای کارکنان،
- ۲- تهیه و گسترش منابع الکترونیکی،
- ۳- ارائه خدمات به اعضای هیأت علمی و دانشجویان و کارکنان دانشگاه،
- ۴- و افزایش کمی و کیفی دسترسی به منابع اطلاعاتی معتبر علمی.

همچنین وظایفی از قبیل برگزاری دوره های آموزشی تخصصی برای اعضای محترم هیأت علمی، کتابداران و دانشجویان، پیگیری اجرای بخشنامه های ابلاغی مربوط به کتابخانه ها، گردآوری و سازماندهی مجموعه ای متناسب با گرایش ها و سرفصل های آموزشی و رشته های موجود در دانشگاه شهید چمران اهواز، تأمین نیازهای اطلاعاتی استادان و دانشجویان، و بررسی مشکلات و ارائه راه حل های مناسب، برعهده کتابخانه مرکزی و مرکز اسناد می باشد.

رئوس فعالیت ها

برخی از فعالیت های انجام شده در این کتابخانه در سه ماه سوم سال ۱۳۹۶ زیر نظر مدیریت فعلی کتابخانه مرکزی و مرکز اسناد به شرح ذیل می باشند:

پراکندترین کارگاهها عبارت بودند از: نگارش

پایان نامه، مدیریت اطلاعات کتابشناختی

به وسیله نرم افزار EndNote، Spss پیشرفته

❖ ارسال ۱۷۰ خبر از طریق کانال کتابخانه مرکزی و مرکز اسناد

❖ ارسال ۸۰ خبر و اطلاعیه از طریق پرتال کتابخانه مرکزی و مرکز اسناد

❖ ارسال ۱۸ پست در بخش تاریخ شفاهی

ج) در بخش خدمات رسانی به کاربران و کتابخانهها:

❖ نیاز سنجی از اعضای هیأت علمی جهت خرید کتاب از طریق فرم (الکترونیکی و چاپی) و پست الکترونیکی و دریافت سفارش ۶ عنوان

❖ فعال نمودن ۵۰ عضو جدید اعم از دانشجویان تازه وارد، در تمام مقاطع، اعضای هیأت علمی و کارکنان دانشگاه.

❖ تسویه حساب با ۶۳۹ کاربر (اعم از دانشجویان در تمام مقاطع تحصیلی، اعضای هیأت علمی، و کارمندان)

❖ بارگزاری ۵۰۰۰۰ کتاب الکترونیکی به منابع کتابخانه مرکزی و مرکز اسناد

❖ بارگیری ۲۹۳۸ مقاله فارسی از پایگاههای اطلاعاتی مگ ایران، سیویلیکا و نورمگز در بهار ۱۳۹۷

❖ بارگیری ۲۳۰۰۰ مقاله، کتاب و پایان نامه لاتین از کتابخانه دیجیتال در بهار ۱۳۹۷

❖ تامین مدرک در قالب طرح امین ۹۶ عنوان

❖ تامین مدرک خارجی ۵۹ عنوان

❖ عضویت ۵۹ نفر در طرح غدیر

د) در بخش خدمات فنی کتابخانه:

❖ ثبت ۱۹۴۶ نسخه کتاب

❖ خرید شیشه برای بخش های که نیاز بوده است

❖ خرید صندلی روکش دار برای بخشهای مرجع و نشریات

❖ پیگیریهای لازم جهت تمدید قرارداد پایگاهها در سال جدید

❖ تعمیر و اضافه کردن روشنایی در سالن های مطالعه

❖ تحویل گرفتن سوئیچ ها از مرکز IT و راه اندازی آنها توسط کارشناس IT

ب) در بخش اطلاع رسانی و آموزش:

❖ برگزاری ۲۹ کارگاه آموزشی (ویژه اعضای هیأت علمی و مدیران: ۱۰ کارگاه، ویژه کتابداران: ۳ کارگاه، ویژه دانشجویان: ۱۶ کارگاه)

پراستقبالترین کارگاهها عبارت بودند از: انتخاب

نشریه برای چاپ مقالات علمی، نشست توجیهی پیاده سازی مدیریت دانش سازمانی ویژه مدیران دانشگاه شهید چمران اهواز، مدیریت اطلاعات کتابشناختی به وسیله نرم افزار EndNote

پرتکرارترین کارگاهها عبارت بودند از: مدیریت

اطلاعات کتابشناختی به وسیله نرم افزار EndNote، Spss پیشرفته

✦ امکان سفارش خرید کتاب از سی و یکمین

نمایشگاه بین المللی کتاب تهران در کتابخانه

مرکزی و مرکز اسناد

با توجه به برگزاری بیست و نهمین نمایشگاه کتاب تهران از ۱۲ لغایت ۲۲ اردیبهشت ۹۷ کتابخانه مرکزی و مرکز اسناد اقدام به نیازسنجی فراخوانی و جلب مشارکت دانشجویان و اساتید در امر انتخاب و خرید کتاب فارسی و لاتین نموده است. لذا، این عزیزان می توانند با ذکر کامل مشخصات کتابشناختی اثر (از قبیل عنوان، نویسنده، مترجم، ناشر، محل نشر و ...) در فرم سفارش کتاب که در پورتال کتابخانه مرکزی قسمت منوی اصلی در لینک زیر قرار داده شده است، و یا مراجعه به میز امانت یا بخش مرجع کتابخانه، ما را در انجام رسالت خویش یاری نمایند.

✦ استفاده از پیام رسان فروش

پیرو دستور معاون اول ریاست جمهوری به کلیه دستگاههای دولتی مبنی بر ممنوعیت هر گونه فعالیت در شبکه های پیام رسان خارجی و لزوم استفاده از پیام رسان های داخلی، فعالیت کانال اطلاع رسانی کتابخانه مرکزی و مرکز اسناد در تلگرام متوقف گردیده است و از این پس اطلاع رسانی اخبار و رویدادهای کتابخانه از طریق پیام رسان داخلی فروش انجام خواهد شد.

❖ فهرست نویسی و تصحیح اطلاعات ۲۵۰۰ عنوان

کتاب

❖ نمایه سازی و ثبت ۱۰۰ عنوان پایان نامه

❖ دیجیتال سازی ۱۰۰ عنوان پایان نامه

❖ نمایه سازی و تصحیح اطلاعات ۲۲ عنوان گزارش

طرح تحقیقاتی

❖ فهرست نویسی و تصحیح اطلاعات ۲۱۵ عنوان سند

(هنری، خوزستان شناسی، اسناد فارسی)

❖ آماده سازی و قفسه گذاری منابع سازماندهی شده

اخبار

✦ دسترسی مجلات دانشگاه شهید چمران اهواز به

سامانه مشابهت یاب سمیم نور برقرار شد.

به گزارش روابط عمومی کتابخانه مرکزی و مرکز اسناد، دکتر خادمی زاده اظهار کرد: با حمایت دکتر دولو معاون پژوهش و فناوری دانشگاه، در راستای ارتقاء اعتبار و رتبه نشریات فارسی دانشگاه شهید چمران اهواز در حوزه های علوم انسانی، اسلامی، اجتماعی و همچنین سهولت نمایه این مجلات در نمایه های ملی و بین المللی، سامانه مشابهت یاب سمیم نور به عنوان نخستین سامانه مشابه یابی متون فارسی خریداری شد. از این پس، مدیران مسئول، سردبیران، مدیران داخلی و کارشناسان مجلات می توانند از سامانه مذکور جهت مشابهت یابی مقالات استفاده کنند.

خدمات کتابخانه ای برای کودکان

رویا شهسواری، زهرا زمان

تعریف کتابخانه های کودکان

در دانشنامه کتابداری و اطلاع رسانی، کتابخانه های کودک این گونه تعریف شده است: «کتابخانه ای که منحصراً به کودکان اختصاص داشته باشد این کتابخانه ها معمولاً دارای بخش های امانت کتاب، مرجع و پیامدهای هستند (سطلانی ۱۳۸۱، ۳۳۹) اما در رویکردی جدید کتابخانه های کودکان فراتر از تعریف فوق است. در این رویکرد کتابخانه کودکان، محلی برای گردآوری، سازماندهی و ارائه و اشاعه مواد ویژه کودکان و خدماتی جهت تشویق کودکان به کتاب و کتابخوانی، ایجاد سرگرمی برای کودکان و آموزش آنها است.

ویژگی ها و مهارت های کتابدار کودکان

خدمات کتابخانه ای موثر برای کودکان مستلزم وجود طیف وسیعی از تجارب و مهارت های حرفه ای است. کتابدارانی که به کودکان

در صورت تمایل به دریافت خبرها، مطالب مهم و اطلاعات موردنیاز می‌توانید بعد از نصب نرم افزار سروش، از طریق آدرس زیر به جمع ما

پیوندید: https://sapp.ir/scu_centlib

دانلود از طریق وب سایت سروش:

<https://soroush-app.ir>

✚ دانش آموزان پایه آخر دبیرستان شهدای امانیه اهواز ۹ اردیبهشت ۱۳۹۷ از کتابخانه مرکزی و مرکز اسناد بازدید کردند.

✚ برگزاری جشنواره غذا در کتابخانه مرکزی و

مرکز اسناد

جشنواره غذا که مقرر شده بود به صورت متمرکز در سرسرای دانشکده مهندسی برگزار شود، باتوجه به شرایط خاص آب و هوایی شنبه ۲۲ اردیبهشت ماه، با همت پرسنل این واحد با تنوع غذاها و دسرهای متفاوت در سرسرای ورودی کتابخانه مرکزی و مرکز اسناد برگزار گردید.

کوتاه داشته باشد. بنابراین ساختمان مسطح، ایده آل ترین نوع ساختمان برای کتابخانه کودکان است. تجهیزات داخل کتابخانه نیز باید با نیاز کاربران آن متناسب باشد. از آنجایی که کاربران کتابخانه های کودکان ویژگی های خاص خود را دارند به تبع آن تجهیزات این کتابخانه ها نیز باید پاسخگوی این ویژگی ها باشد. مثلاً قفسه های کوتاه، میز و صندلی های کوتاه، دیوارهای رنگی، تصاویر جذاب، تنوع در مبلمان و موارد مشابه، عوامل مشوقی برای کودکان در مراجعه به کتابخانه محسوب می شود (منصوریان، ۸۷-۱۳۸۶).

کتابخانه کودکان باید مکان پر ماجرای مملو از داستان، حقایق، تصاویر و موسیقی باشد. آنجا دنیایی است که تنها در یک اتاق جای گرفته است. در کتابخانه علامتی که بیانگر سکوت یا اتاق مطالعه باشد دیده نمی شود و هنگامی که کودکان با یکدیگر می خندید یا گفتگو می کنند مورد تذکر واقع نمی شوند، کتاب ها و مواد عرضه شده درباره موضوعات مختلف را در آنجا

خدمات می دهند، با معلومات ترین افراد در زمینه نظریات و راه های عملی در حوزه کتابداری هستند. اما باید دانش تخصصی در زمینه نیازهای خاص استفاده کنندگان کتابخانه کودک را نیز داشته باشند. توانایی های زیر مبین این مطلب است که کتابداران کودکان موظف به انجام کارهایی فراتر از ارائه خدمات مختص یک سن هستند. همچنین، کتابداران کودکان باید مدافع مراجعه کنندگان خود چه در کتابخانه و چه در جامعه بزرگتر باشند. این مهارت ها با دانش اجتماعی و گروه مراجعه کنندگان شروع می شود و سپس مبنایی محکم و منسجم برای طرح ریزی و مدیریت در اختیار می گذارد. ارتباطات همیشه مهارتی ضروری برای بیان روشن هدف است. گسترش مجموعه منبعی برای ارائه خدمات و برنامه ها فراهم می کند و سرانجام آینده ارائه خدمات به کودکان به حمایت و گسترش حرفه ای بستگی دارد.

ویژگی های ساختمان و تجهیزات کتابخانه ی کودکان

با توجه به ویژگی های فیزیکی و شخصیتی کودکان لازم است ساختمان کتابخانه های کودکان به گونه ای باشد که حداکثر آسایش و ایمنی را برای کودکان فراهم کند؛ در عین حال به نحوی باشد که آنان را به حضور در کتابخانه تشویق کند. مثلاً داخل ساختمان کتابخانه کودکان نباید پله داشته باشد و یا حداقل پله ای

داستانی آموزنده نیز در دسترس این کودکان است. اگر آنها بخواهند درباره چگونگی کشف استخوان دایناسورها بدانند یا اطلاعاتی درباره مردم مختلف جهان داشته باشند کتاب های مناسبی وجود دارد که حتی خوانندگان ابتدایی را نیز شیفته خواهد کرد.

کتاب های مرجع

امیدوار باشید که حس کنجکاوی و تعجب کودکان که در پشت سوالات مداوم آنها هست زمانی که بزرگ شدند نیز ادامه پیدا کند. بهتر است همیشه کودکان برای یافتن پاسخ های چنین پرسشهایی به منابع مرجعی نظیر فرهنگ های لغت، دائرة المعارف ها، اطلس ها و سالنامه ها ارجاع داده شوند .

نشریات ادواری

ادواری های مناسب کودکان به لحاظ دارا بودن مطالب متنوع، تازه و سرگرم کننده بسیار جذاب هستند. کودکان از دیدن تصاویر رنگی و خواندن مطالب ساده آنها لذت می برند (عباسی هرمرزی ۱۳۸۳، ۶۷).

رسانه های صوتی و تصویری

هرگاه ادبیات کودکان و نوجوانان را در گرانیگاه فعالیت های خاص برای کودکان قرار بدهیم درخواهیم یافت که شیوه های ارائه ان در فرم ها و شکل ها و قالب های گوناگون اجتناب ناپذیر است. کودک درابتدا تصور می خواند و

به طور وسوسه انگیزی به نمایش می گذارند (میرخان ۱۳۷۷، ۲۷).

انواع مواد در کتابخانه های کودکان

کتاب

کتاب ها مهمترین منبع هر کتابخانه هستند. سنین ۷-۹ سالگی، زمان حساسی برای کودکان است. در این زمان آنها به طور طبیعی از مرحله صرفاً گوش دادن به کتاب و نگاه کردن به تصاویر آن به مرحله ای که در آن مستقلاً برای علاقه مندی ها و تکالیف مدرسه ای خود مطالعه می کنند منتقل می شوند. اینکه آنها چقدر این انتقال را به درستی طی می کنند، بیشتر بر اساس کیفیت زندگی آنها تعیین خواهد شد. مساله انتخاب کتاب های با نگارش خوب برای کودکان در این مرحله بسیار مهم است. کتاب های داستانی که موجب خندیدن آنها شوند و یا درباره رویدادهای آینده باشند، آنها را به خواندن تشویق و ترغیب خواهد کرد. هر چند که این کتاب ها مشکل باشند. همچنین تعداد روز افزونی از کتاب های غیر

کند و ابتدا از خواننده عقب می ماند، با چند بار تکرار خود متن را با سرعت مناسب می خواند. روی دیگر نوار متن همراه با موسیقی و بدون نشانه صوتی و صرفاً به قصد لذت آفرینی ضبط شده است. روی اول جنبه آموزشی دارد و روی دوم لذت آفرینی. در بعضی از کتاب - نوارها، دستورالعملی برای استفاده جمعی پیش بینی شده است. آموزگار یا کتابدار با طرح سوال هایی درباره متن و تصویر، کودکان را به بحث درباره کتاب ترغیب می کند و سرانجام فعالیت به کارهای هنری ختم می شود؛ ساخته مجسمه کاغذی از شخصیت های قصه، درست کردن ماسک، نقاشی یکی از صحنه های جالب کتاب و نمایش خلاق، گرچه کاربرد این نوار کتاب ها بیشتر در مراکز تجمع کودکان است ولی استفاده ی انفرادی از آن نیز پیش بینی شده است.

نوارهای کاست و لوح فشرده

استفاده از نوارهای کاست و الواح فشرده و یا صفحات مختلف برای انتقال موسیقی، معرفی شخصیت ها، نطق ها و سخنرانی ها نیز در کتابخانه های کودکان متداول است. در ایران در سال ۱۳۵۱ قانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان صفحات و نوارهای کاستی از قطعات موسیقی یا شعر شاعران مختلف برای کودکان و نوجوانان ضبط کرد که در نوع خود تجربه ای استثنایی به شمار می آید. به خصوص سری

به داستان و قصه گوش می دهد، کتاب تصویری بی کلام یا همراه با متن کوتاه، یکی از شکل های ارائه است، همین طور کتاب گویا، شاید اصطلاح کتاب گویا ما را به یاد نابینایان بیاورد. اما امروز کتاب گویا جای خود را در میان کودکان و حتی بزرگسالان باز کرده است. آثار ادبی بزرگ به صورت نوار کاست و سی دی تولید می شود تا علاقمندان از کوچکترین فرصت های خود برای لذت بردن از آنها استفاده کنند؛ خصوصاً رانندگی های بین شهری. کودکان به دلیل توانایی محدود خواندن با استفاده از کتاب های گویا، خواندن خود را تصحیح و پیش می برند. تلفظ صحیح را می آموزند و صداها و حرکات زبان مادری را تشخیص می دهند و از آنجا که این کتابها توسط خوانندگانی ماهر خوانده شده اند، عمل خواندن به نظرشان کاری سهل و جذاب جلوه می کند. کتابهای گویا نباید به صورت نمایشنامه در آیند و از شکل اصلی خود دور شوند.

کتاب - نوار

پدیده های دیگری هستند که بسیار مورد علاقه کودکان بود و در عین حال کاربرد آموزشی نیز دارند. نوار کاملاً به اندازه طول قصه دو داستان است. در یک طرف خوانند متن، با آهنگی متناسب متن را می خوانند و جایی که صفحه باید ورق بخورد از نشانه صوتی خاص استفاده می شود. کودک از روی کتاب متن را دنبال می

دایره‌های معماری‌های بزرگی که بر روی دیسک‌های لیزری ضبط شده‌اند و سرانجام اتصال به شبکه‌های اطلاع‌رسانی نظیر اینترنت خواه یا ناخواه بر همه ابعاد زندگی انسان در قرن ۲۱ تأثیر می‌گذارد. کودکان و نوجوانان، نوگرا، تنوع طلب و عمل‌گرا هستند، لذا توجه به رایانه و ارتباط‌های ماهواره‌ای آموختن، آگاه شدن و لذت بردن از زندگی را هیجان‌انگیز و جذاب می‌کند. گرچه در ابتدا شبکه‌ها برای بزرگسالان طراحی شده‌اند، اما امروزه به خصوص نوجوانان و جوانان در فرهنگ‌های گوناگون استفاده‌کنندگان مستمر این ابزارها هستند. مهندسان سخت‌افزار رایانه و برنامه‌ریزان شبکه‌های اطلاع‌رسانی در حال حاضر، سرگرم طراحی رایانه‌ها و شبکه‌های خاص کودکان هستند. از آن جمله می‌توان به «پروژه ماهواره کودک kid sat اشاره کرد. با چنین پروژه‌ای کودکان و نوجوانان علاقه‌مند به نجوم و سنجش از راه دور می‌توانند از هر نقطه زمین عکسبرداری کنند. درخواست عکسبرداری نوجوانان از طریق مدارسشان ارائه می‌شود. طراحی رایانه گویا برای کودکان شش تا ده ساله به نام Talking whiz kid mayor mouse یکی از این نوآوری‌هاست. امکانات آن شامل ماوس، برنامه‌های مختلف آموزشی و سرگرمی و موضوع‌ها و پرسش و پاسخ‌های دسته‌بندی شده مفید برای افزایش معلومات عمومی کودک است. برنامه‌های طراحی شده علاوه بر انتقال

«صدای شاعر» که تعدادی از آن با صدای احمد شاملو بود و شامل اشعار شاعرانی چون حافظ، مولوی، خیام، نیما و همچنین خود شاعر بود. ارزش این نوارها علاوه بر لذت آفرینی، مأنوس کردن کودکان و نوجوانان است با شعر و شعر خوانی، زیرا خواندن شعر برای کودکان و نوجوانان کار ساده‌ای نیست و زیبا و صحیح خوانده شدن آن تجربه‌ای است استثنایی برای آشنایی با ساختمان شعر و صحیح خواندن آن.

رایانه

سلطه بلامنازع رایانه در آغاز هزاره سوم، مفهوم سواد را دگرگون کرده است و ظاهراً در هزاره سوم هر کس به مهارت‌هایی از این رسانه قوی مجهز نباشد، بی‌سواد تلقی می‌شود. مقوله سواد اطلاعاتی سبب شده است که کودکان و نوجوانان خیلی سریع‌تر از پدران و مادران و مربیان‌شان به مهارت‌های استفاده از این رسانه مجهز شوند گرچه هنوز در کشورهای در حال رشد، دستیابی به رایانه برای کودکان و نوجوانان میسر نشده است اما دورنمای در قالب مدارس و کتابخانه کودکان و به رایانه غیرمتمثل نیست. بسیاری از اطلاعات مورد نیاز کودکان و نوجوانان در قالب نرم‌افزارهای رایانه‌ای عرضه می‌شود و چنین برآورد شده است که در قرن حاضر تولیدات غیر چاپی جایگزین کتابها، مجلات و مواد چاپی شوند. روزنامه‌ها و مجله‌های الکترونیکی، کتابخانه‌های مجازی،

بیشتر افراد کتابخانه های کودکان را تنها منبعی برای کتاب کودکان می پندارند. درحالی که کتابخانه خدمات و برنامه ریزی های زیادی دارند که می توانند به کودکان یا کسانی که از آن ها مراقبت می کنند کمک کنند. این فعالیت ها عبارتند از:

الف - فعالیت هایی جهت اشاعه کتاب و خواندن

۱ - قصه گوئی و کتابخوانی

در بیش از نیمی از دوران کودکی، یا کودکان توان مستقیم خواندن متن را ندارند یا از توان اندکی برخوردارند. لذا به همراهی و همیاری بزرگسالان نیازمندند، قصه گوئی یکی از قدیمی ترین هنرهاست که در طول تاریخ دراز خود که به قدمت عمر انسان اندیشه ورز بر روی کره خاکی است بزرگسالان و کودکان و نوجوانان را از نیازی ازلی و ابدی یعنی قصه شنیدن سیراب کرده است.

۲ - کتاب سازی

کودکان ذهنی خلاق و بازیگوش دارند و در سخن گفتن خود قصه ها می پردازند که قادر به نوشتن آنها نیستند. یکی از راههایی که می تواند ارتباط آنها را با ادبیات برقرار کرد و تداوم بخشید، وارد کردن آنها به روند خلق ادبی است. می توان قصه پردازی که ابتدا باید از قصه سازی آغاز شود، در گرو استفاده مستمر از داستان و قصه های زیباست.

اطلاعات، انواع بازیها، نمایشها، موسیقی، داستان ها و فیلم ها را دربر می گیرد. در ایران نیز توزیع اطلاعات حوزه های مختلف بر روی لوح فشرده انجام می شود و از آن جمله است حوزه سرگرمی ها و «اطلاعات آموزشی». بخشی از آنها دو زبانه بوده و از پویا نمایی برای راهنمایی کودکان استفاده شده است. آنچه مسلم است وجود رایانه و اتصال به شبکه ها بر خواندن کودکان و نوجوانان تأثیر می گذارد، بخصوص در ابعادی که جنبه خواندن به قصد آموزش یا کسب آگاهی است. ولی لذت استفاده از یک کتاب تصویری و یک داستان هیجان انگیز در هنگام خواب، یا در دامن طبیعت، در هنگام سفر هنوز هم با کودکان باقی است. شاید زمانی برسد که رایانه گویا برای آنها لالایی بخواند و قصه بگوید و به جای تصویر کتاب با لپ تاپ به خواب روند (قزل ایاغ ۱۳۸۳، ۳۴۱-۳۴۴).

علاوه بر مواد نامبرده شده، بیشتر کتابخانه های کودکان انواع اسباب بازی و سرگرمی ها، از بازی شطرنج قدیمی تا بازی های رایانه ای را نیز عرضه می کنند و جز آن بسیاری از کتابخانه ای کودک کتاب های بریل و گویا را جهت ارائه خدمات به کودکان استثنایی در مجموعه خود قرار می دهند. امکانات نقاشی، کار دستی و کارهای هنری دیگر نیز از جمله مواد کتابخانه های کودکان است (میرخان ۱۳۷۷، ۳۰).

تغذیه نیاز دارند ک مسابقه های کتاب هم یکی از آنهاست.

فهرست منابع:

۱ - دیانی، محمد حسین (۱۳۸۰) «مواد و خدمات کتابخانه ای برای نوسوادان، کودکان و نوجوانان». مشهد: انتشارات کتابخانه ی رایانه ای

۲ - سلطانی، پوری؛ راستین، فروردین (۱۳۸۱). «دانشنامه ی کتابدار و اطلاع رسانی». تهران: فرهنگ معاصر

۳ - عباسی هرمزی، سوسن (۱۳۸۳). «کانون های ایجاد انگیزه کتابخوانی در کودکان». فصلنامه پیام کتابخانه. دوره ۱۴، شماره ۱ و ۲: ۶۷-۷۲.

۴ - عباداللهی، نوراله (۱۳۸۲). «خدمات و اهمیت کتابخانه های عمومی». فصلنامه پیام کتابخانه، دوره ۱۳، شماره ۳ و ۴: ۱۵-۲۲.

۵ - قزل ایاغ، ثریا (۱۳۸۳). «ادبیات کودکان و نوجوانان و ترویج خواندن: مواد و خدمات کتابخانه ای برای کودکان و نوجوانان». تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه ها (سمت).

۶ - کتابخانه های کودکان در کشورهای اسکاندیناوی و ایفلا ۱۹۹۷، (۱۳۷۷). ترجمه ی فاطمه میرخان، فصلنامه پیام کتابخانه، دوره ۸، شماره ۱: ۲۷-۳۷.

۳- معرفی شفاهی کتاب

کودکان ذهنی خلاق و بازیگوش دارند و در سخن گفتن خود قصه ها می پردازند که قادر به نوشتن آنها نیستند. یکی از راههایی که می تواند ارتباط آنها را با ادبیات برقرار کرد و تداوم بخشید، وارد کردن آنها به روند خلق ادبی است. می توان قصه پردازی که ابتدا باید از قصه سازی آغاز شود، در گرو استفاده مستمر از داستان و قصه های زیباست.

۴ - نمایشگاه کتاب

برگزاری نمایشگاه کتاب در سطح ملی و منطقه ای معمولاً مرتبط با مناسبتهای گوناگون است. مثلاً روز جهانی کودک، روز جهانی کتاب کودک یا هفته کتاب، اما در کتابخانه های کودکان هر روز می تواند مناسب باشد. مهم آن است که به طور دائمی کتابها در معرض دید کودکان قرار گیرند و فرصت دیدن، ورق زدن و احیاناً خواندن فرازهایی از آن را داشته باشند.

۵- مسابقات کتاب :

کتابداران و مربیان شبیه مادرانی هستند که می دانند مواد غذایی مهم و حیاتی را باید به بدن فرزند خود برسانند و برای پرهیز از یکنواختی هر روز آن را در قالب غذایی جدید ارائه می نمایند. تغذیه ذهن کودک هم بی شباهت به تغذیه جسم او نیست و بزرگسالان به راه ها و روش ها و ترفندهای گوناگونی برای کامل کردن این

گزارش (۱): کتاب های خوب، جایزه های بزرگ

درآورده است. این نویسنده هلندی بیش از هر چیز با نگارش کتاب‌هایی در مورد شخصیتی کودکانه موسوم به «پولکه» کوچولو به شهرت رسیده است. هیأت داوران جایزه ادبی آسترید لینگرن در بیانیه خود اعلام کرد: آثار کویجر از طریق صمیمیت، طنز نکته سنجانه و تخیلی رویاگونه سرآمد و کم نظیر است. جایزه یادبود آسترید لینگرن، گران قیمت ترین جایزه در زمینه ادبیات کودکان و نوجوانان در سطح جهان است که هر سال به یک یا چند برنده آن اهدا می شود و با اهدای آن از نویسندگان، تصویرگران، داستان سرایان، یک شخص و یک ارگان که در زمینه ترویج کتابخوانی فعال است قدردانی می‌کند.

مدال کارنگی «هیولا صدا می‌زند» نوشته پاتریک نس را به عنوان کتاب منتخب خود در سال ۲۰۱۲ برگزید. با توجه به این که جایزه کیت گرینوی نیز جایزه نخست خود را به این کتاب اهدا کرد، نام این کتاب به عنوان نخستین کتابی که هر دوی این جوایز را برده در تاریخ ثبت شد. این هفتاد و پنجمین دوره اهدای جایزه مدال کارنگی و مدال کیت گرینوی بود. به این ترتیب پاتریک نس نویسنده کتاب «هیولا صدا می‌زند» برنده جایزه مدال کارنگی شد و جیم کی نیز جایزه کیت گرینوی را برای تصویرگری همین کتاب به دست آورد. این کتاب درباره مرگ و برای کودکان بالای ۹ سال نوشته شده است. جایزه مدال کارنگی

به گزارش خبرگزاری کتاب ایران (ایبنا)، برخی از مهم ترین کتاب های کودک و نوجوان که جوایز بارزشی را نصیب خود کردند شامل این آثار بودند:

جایزه هانس کریستین آندرسن، یکی از معتبرترین جایزه ها در زمینه ادبیات کودکان و نوجوانان در جهان، ماریا ترزا آندرتو نویسنده آرژانتینی را به عنوان برنده سال ۲۰۱۲ برگزید. آندرتو که متولد ۱۹۵۴ است کتاب هایی پر احساس سرشار از عمق و هنر شاعرانه را به رشته تحریر درمی آورد. او در آثارش به طیف وسیعی از موضوع ها اعم از مهاجرت، بی عدالتی، عشق، فقر، خشونت و تهاجمات سیاسی می‌پردازد. این جایزه که به نام هانس کریستین آندرسن (۱۸۰۵ - ۱۸۷۵) نویسنده دانمارکی نامگذاری شده هر دو سال یکبار از سوی دفتر بین المللی کتاب برای نسل جوان اهدا می‌شود. جایزه معتبر آسترید لینگرن برای ادبیات کودکان و نوجوانان، گاس کویجر نویسنده هلندی را به عنوان برنده ۲۰۱۲ این جایزه به ارزش ۵۶۰ هزار یورو معرفی کرد. این نویسنده ۶۹ ساله که آثاری همچون «برایم از مادربزرگ بگو» و «کتابی از همه مسایل» را در کارنامه ادبی اش به ثبت رسانده، از سال ۱۹۷۵ تا کنون بیش از ۳۰ کتاب در حوزه کودکان و نوجوانان به رشته تحریر

تصویرگری کریس اسلین که بر مبنای خاطرات سیریل الیوت پدر بزرگ نویسنده نوشته شده شایسته دریافت این جایزه دانست. این کتاب همچنین جایزه بخش غیرداستانی را نیز دریافت کرد و در مجموع برای نویسنده ۱۵ هزار دلار جایزه نقدی را به ارمغان آورد. به گفته گروه داوری تصویرگری این کتاب نیز جنگ را به روشنی تصویر کرده و تصویر ملموسی از جنگ ارایه می دهد.

"خواهرم روی پیش بخاری زندگی می کند" جایزه معتبر برنفورد را که یک جایزه مهم ادبیات کودک بریتانیا است، برد. آنابل پیچر نویسنده این رمان داستان آن را درباره ماجرای در اکوادور نوشته و کتاب درباره تلاش های یک پسر برای کنار آمدن با مرگ خواهرش در یک حمله بمب گذاری تروریستی است. جایزه سالانه برنفورد بوآس به نویسنده و ویراستار نخستین رمان برتر یک نویسنده در حوزه ادبیات کودکان تعلق می گیرد. به همین دلیل علاوه بر پیچر، فیونا کندی که کار ویراستاری این کتاب را برعهده داشت نیز عنوان برنده این جایزه را به خود اختصاص داد. این جایزه هزار پوندی به این نویسنده نوقلم و ویراستارش اهدا شد. این رمان در فهرست نهایی جایزه مدال کارنگی، جایزه کتاب کودک رد هاوس و جایزه کتاب کودک گاردین حضور داشت. جانی دادل جایزه کتاب کودک واتراستونز را که یکی از معتبرترین جوایز کتاب کودک

قدیمی ترین و معتبرترین جایزه کتاب کودک و نوجوان بریتانیا محسوب می شود و از سال ۱۹۳۶ تاکنون به بهترین کتاب سال کودک و نوجوان که در بریتانیا نوشته و نخستین بار در همین کشور منتشر شده باشد، اهدا می شود. جایزه کیت گرین نیز به یاد "کیت گرین اوی" تصویرگر محبوب و اثرگذار کتاب های کودکان در قرن نوزدهم، از سوی انجمن کتابخانه های بریتانیا اهدا می شود.

سلین کرمن، نویسنده ایرلندی برای رمان «در میان خاکستری» برترین جایزه ادبی کتاب کودک سال ایرلند را از آن خود کرد. او با دریافت جایزه کتاب سال منتخب کودکان، این افتخار را مضاعف کرد. داستان کتاب «در میان خاکستری» در دهه ۷۰ میلادی می گذرد و قصه دو نوجوان دوقلوی یکسان به نام های پاتریک و دومینیک را روایت می کند که در فشارند تا پس از یک آتش سوزی که خانه شان را نابود کرده، از مکان سکونتشان نقل مکان کنند. جایزه ۱۰ هزار یورویی کتاب کودک سال ایرلند که قبلاً به عنوان جایزه بیستو نامیده می شد، از سال ۱۹۹۰ هر سال در جمهوری ایرلند در حوزه کتاب های کودک و نوجوان اهدا می شود و شامل نویسندگان و تصویرگرانی می شود که متولد ایرلند باشند. این کتاب ها می توانند به زبان انگلیسی یا ایرلندی نوشته شده باشند. جایزه کتاب کودک سال نیوزیلند نیز کتاب «روز زیبا برای یک جنگ» نوشته مت الیوت را به

نوشته جیمی تامسون به تصویرگری فریا هارتاس را به عنوان برنده ۷ تا ۱۴ سال انتخاب کرد و جایزه بخش زیر هفت سال نیز به «روز بزرگ جیغ و داد من» یک کتاب تصویری درباره یک بچه نوپای بد اخلاق رسید. ربکا پاترسون که نویسنده و تصویرگر این کتاب است. این جایزه که به هر یک از برندگانش دوهزار و ۵۰۰ پوند جایزه می‌دهد، توسط مایکل روزن نویسنده و دوست رولد دال راه اندازی شده و امسال برای پنجمین سال برگزار شد. فرانک کورتل بویس برنده جایزه کتاب کودک گاردین ۲۰۱۲ شد. او این جایزه را برای کتابش با عنوان «کت فراموش نشدنی» که بر مبنای داستانی واقعی دختری در مغولستان نوشته شده، از آن خود کرد. جایزه کتاب گاردین امسال چهل و پنجمین دوره خود را پشت سر گذاشت و فرانک کورتل بویس که سال ۲۰۰۴ نیز برنده جایزه مهم مدال کارنگی برای رمانی با عنوان «میلیون ها» شده بود، از رقبای خود جلو زد. قصه این کتاب قصه زندگی دو برادر است که به مدرسه می روند اما مجبورند که به سرزمین مادری شان باز گردند و حالا دوست همکلاسی شان که یک دختر ۶ ساله است، دارد ماجرا این مهاجرت را تعریف می‌کند. مارتین گرتسمیک به عنوان برنده سال ۲۰۱۲ جایزه فریدریش گرشترک قدیمی‌ترین جایزه ادبیات نوجوانان در آلمان برگزیده شد. وی این جایزه هشت هزار یورویی را برای نگارش کتاب «تریستان؛ رمانی در مورد عشق،

بریتانیاست، برای کتاب تصویری «دزدان دریایی خانه بغلی» دریافت کرد. کتاب «دزدان دریایی خانه بغلی» که ابتدا به عنوان بهترین کتاب تصویری سال ۲۰۱۲ جایزه واتر استونز انتخاب شد، در نهایت، به عنوان برنده نهایی از میان سه برنده این جایزه نیز شناخته شد. گروه داوری این کتاب را پر از نوآوری خواند و گفت کودکان عاشق تصویرهای این کتاب می شوند. از دیگر برندگان این جوایز لیز پیچون بود که با کتاب خنده دار خود جایزه بهترین کتاب داستانی برای سن ۵ تا ۱۲ سال را از آن خود کرد. او در کتاب «جهان درخشان تام گیتس» زندگی روزانه یک پسر سر به هوا را ترسیم می کند. جنی دانهام نیز جایزه بهترین کتاب برای نوجوانان را برای رمانی با عنوان «تو در برابر من» دریافت کرد که درباره وفاداری در محیط خانوادگی است. در حالی که هر یک از برندگان سال ۲۰۱۲ جایزه واتر استونز یک چک دو هزار پوندی برای به عنوان جوایزشان دریافت کردند، با انتخاب دادل به عنوان بهترین اثر از میان این سه برنده، او یک چک سه هزار پوندی دیگر نیز دریافت کرد. جوایز دور پنجم جایزه رولد دال نیز به کتابی که درباره دیدار بیگانگان از زمین است و ماجراهای یک بچه نوپای بدخلق، تعلق گرفت. جایزه رولد دال که به یاد نویسنده بریتانیایی محبوب کودکان اهدا می‌شود و به بامزه‌ترین کتاب‌های کودک سال جایزه می‌دهد، «ارباب تاریکی: سال های نوجوانی»

شد و در پنجاهمین سال اهدای این مدال به عنوان یکی از ۱۰ چهره برتری که این مدال را دریافت کرده بودند، معرفی شد.

جوایز کتاب کودک و نوجوان سال ۲۰۱۲ اتریش نیز به کتاب های «چای با عمو مصطفی» نوشته آندره آ کریمی و آنته فون بودکر - بوتنر، «دنیای رنگ های ویلی پوشنر» نوشته ویلی پوشنر، «شیرها اینجا هستند» نوشته میساییل اشتاواریک و رناته هابینگ و «کروکودیل» نوشته آلیس ولینگر تعلق گرفت. به هر یک از برندگان جایزه ای ۶ هزار یورویی اهدا شد. جایزه کتاب کودک و نوجوان کشور اتریش یک جایزه ادبی است که از ۵۶ سال پیش هر سال از سوی جمهوری اتریش به آثار ناشران اتریشی و یا آثار نویسندگان اتریشی که در انتشارات غیر اتریشی منتشر شده اند اهدا می شود. این جوایز در چند بخش کتاب های مصور، کودکان، نوجوانان و کتاب غیر داستانی اعطا می شود.

جایزه ارزشمند تام-تام هم به رمان «نامه هایی به خز و پر» اثر مشترک لشرمایر و پره، دو هنرمند فرانسوی ادبیات کودک و نوجوان تعلق گرفت. این رقابت که تنها آثار بلند داستانی رده سنی ۷-۱۲ سال را دربرمی گرفت، با رای ۶۲۰۰ دانش آموز دبستانی پس از مطالعه شش نامزد دریافت جایزه، برنده خود را انتخاب کرد. جایزه تام-تام و مجله ژم لیر از سال ۱۹۹۵ تاکنون هر سال با همکاری انتشارات کودک بایارد و مجله

وفاداری و خیانت» از دست آنگرت ایبه شهردار شهر براونشوایگ دریافت کرد. به گفته گروه داوری این کتاب موفق شده تا مخاطبان را به داستان تریستان و ایزولد نزدیک کند و نویسنده نخستین برداشت ها از مفاهیم شوالیه گری، شرافت و عشق را در ذهن مخاطبان جوان خود ایجاد می کند. شهر براونشوایگ در سال ۱۹۴۷ این جایزه را راه اندازی کرد و از آن سال تا کنون این جایزه هر دو سال یکبار برای زنده نگه داشتن یاد و خاطره گروشتکر اعطا می شود. کتاب «تریستان؛ رمانی در مورد عشق، وفاداری و خیانت» در ۷۵۰ صفحه و برای رده سنی ۱۴ سال به بالا منتشر شده است.

کوئنتین بلیک به دلیل مشارکت تعیین کننده در عرصه کتاب های کودک، جایزه النور فارجن ۲۰۱۲ را دریافت کرد. این جایزه به یاد النور فارجن نویسنده کتاب های کودک بریتانیایی، هر سال از برترین چهره ادبی، هنری یا مؤسسه مؤثر در این زمینه، تجلیل می کند. کوئنتین بلیک متولد ۱۹۳۲ کارتونیست، تصویرپرداز و نویسنده کتاب های کودک است. او بیش از همه برای تصویرپردازی کتاب های رولد دال شناخته شده و از سال ۱۹۹۹ تا ۲۰۰۱ ملک الشعراي کودکان بریتانیا بود. او جایزه هانس کریستین آندرسن را برای مشارکت در ادبیات کودک در سال ۲۰۰۲ دریافت کرد. وی برای نوشتن کتاب «جناب ماگنولیا» برنده جایزه مدال کیت گرینوی ۱۹۸۰

دبیرستانی منطقه جنوبی کوت دآزور فرانسه انتخاب شدند، شامل رمان «مسیح و تیتو» نوشته ولییور کولیچ (نشر گایا) و کتاب مصور «شامپیونزه» اثر مشترک اورلین دوکودرای و ادی واکارو (نشر فوتوروپلیس) هستند. «مسیح و تیتو» روایت زندگی پسر بچه‌ای پیش از فروپاشی یوگسلاوی در دوران حکومت کمونیسم است و «شامپیونزه» زندگی واقعی بتلینگ سیکی بوکسور نیمه سنگین وزن اهل سنگال را که در سال‌های ۲۵-۱۹۲۲ مشت می‌زد، با داستان و تصویر روایت می‌کند. جوایز ادبی کوت دآزور فرانسه سال ۲۰۰۵ به ابتکار مدیران فرهنگی منطقه آلپ-کوت دآزور شکل گرفتند و رفته رفته مشارکت بیش از ۳۰ مرکز آموزشی، ۳۰ کتابفروشی و ۲۴ کتابخانه در ۲۰ شهر جنوبی در فرانسه را به خود جلب نمودند.

جایزه ادبیات کودک کاتولیک ۲۰۱۲ به آن-لاور بوندو نویسنده فرانسوی «زمان معجزه‌ها» و مایا فون فوگل مترجم آلمانی اثر تعلق گرفت. «زمان معجزه‌ها» که سال ۲۰۰۹ در جمع ۲۰ کتاب پرفروش فرانسوی در حوزه ادبیات کودک و نوجوان قرار گرفت، جایزه ارزشمند تام-تام ۲۰۱۰ و جایزه انجمن روتاری ۲۰۱۰ را هم از آن خود کرد.

آکادمی ادبیات کودکان و نوجوانان آلمان جایزه بزرگ سال ۲۰۱۲ را به لیزبت سورگر تصویرگر اتریشی اهدا کرد. این جایزه به ارزش سه هزار

ژم لیر در چارچوب نمایشگاه کتاب و نشریات کودک و نوجوان مونتروی به آثار برجسته ادبی حوزه کودک تعلق می‌گیرد.

برندگان جوایز کتاب جادویی حوزه ادبیات کودک و نوجوان فرانسوی نیز که با انتخاب ۵۱ گرداننده کتابفروشی‌های زنجیره‌ای سورسیه (جادویی) متعلق به انجمن کتابفروشی‌های تخصصی کودک و نوجوان، در حوزه‌های گوناگون ادبیات کودک و نوجوان اهدا می‌شود، معرفی شدند. داوران جوایز جادویی داستان مصور «کمی گمشده» اثر کریس هاتون را به عنوان شایسته دریافت جایزه بهترین کتاب مصور برای خردسالان انتخاب کردند. «باد چه رنگی است؟» اثر آن اربو عنوان بهترین کتاب مصور جوایز جادویی را دریافت کرد و «بچه» اثر کولا گوتمن نیز جایزه نخستین کتابخوانی را گرفت. «ماندلا و نلسون» اثر هرمان شولتز قصه‌ای درباره نلسون ماندلا رهبر انقلابی آفریقایی جنوبی برترین رمان کودک از نگاه داوران کتاب جادویی معرفی شد. در بخش رمان نوجوان نیز کتاب «یتیم پالمو» اثر سیلوانا گاندولفی با ترجمه فوستینا فیوره از ایتالیایی به فرانسه اثر برتر شد و «رؤیاهای ژنتیک» اثر ژولی لانس جایزه بهترین اثر مستند را به خانه برد. یک رمان و یک اثر برگزیده از ادبیات کودک و نوجوان برندگان جوایز ادبی منطقه کوت دآزور در جنوب فرانسه لقب گرفتند. برندگان این جوایز که با مشارکت هزاران دانش‌آموز

آموزش ابتدایی در بریتانیا است. جایزه شعر سی.ال.پی.ای جایزه شعر برای یک کتاب شعر کودکانه از یک شاعر است که از سوی مرکز ادبی در دوره آموزش ابتدایی در سال ۲۰۰۳ تاسیس شد.

جایزه استر گلن که به عنوان قدیمی ترین جایزه ادبیات کودک نیوزیلند شناخته می شود، باربارا السی را با کتابی به عنوان «رستوران مسافر» به عنوان برنده ۲۰۱۲ انتخاب کرد. این جایزه که به ادبیات طنز آمیز برای نوجوانان اهدا می شود، گسترش توانایی درک طنز برای نوجوانان را در هدف دارد. جایزه استر گلن یکی از ۶ جایزه ای است که انجمن کتابخانه ها و اطلاعات نیوزیلند هر سال اهدا می کند. امسال این جوایز به یاد مارگارت ماهی نویسنده برجسته ادبیات نیوزیلند که هفت بار برنده آن شد، اهدا شد. رولف لاپرت نویسنده سویسی برنده جایزه کتاب کودک و نوجوان سال ۲۰۱۲ شهر اولدنبورگ شد. این نویسنده ۵۳ ساله، جایزه هفت هزار و ۶۰۰ یورویی را برای کتاب «پامپا بلوز» که نخستین رمان نوجوانانه او به شمار می رود نصیب خود کرد. این کتاب داستان نوجوان ۱۷ ساله ای به نام «بن» است که پدرش در اثر حادثه سقوط هواپیما جان باخته و مادرش به عنوان خواننده جاز به دور دنیا سفر می کند. محیط اجتماعی پیرامون «بن» متشکل از افرادی رذل است. هیأت داوران دلیل انتخاب این کتاب را به این دلیل که همه آن چیزی را

یورو از سوی بنیاد بانک پس انداز ایالت بایرن راه اندازی شده است. هیأت داوران در توضیح انتخاب این تصویرگر کتاب گفت تصویرگری های سورگر از تلفیق سنت های مختلف تصویری، بخشی مربوط به گذشته و بخشی ابداعی - پیشرو است؛ به طوری که طیف هنری بسیار وسیع او یک تصویر متنوع جهانی را پدید می آورد که هم نزد کودکان و هم نزد بزرگسالان قابل قبول است. همچنین پروفیسور دکتر کارین ریشتر و دکتر تیلمان اشپرکلسن نیز به عنوان برنده جایزه «تالر فولکاخ» برگزیده شدند. ریشتر نه تنها به عنوان مدرس در دانشگاه ارفورت در زمینه ادبیات کودکان و نوجوانان خدمات ارزنده ای انجام داده بلکه سال هاست که به عنوان عضو رسمی آکادمی فولکاخ به شمار می رود. دکتر اشپرکلسن نیز از معدود روزنامه نگاران تأثیرگذاری است که طیف وسیعی از آثارش را در زمینه ادبیات کودکان و نوجوانان منتشر کرده است.

یک مجموعه شعر برای کودکان که توسط راشل رونی سروده شده جایزه معتبر شعر سی.ال.پی.ای را از آن خود کرد. راشل رونی آموزگاری از برایتون است که این جایزه را برای مجموعه شعرش با عنوان «زبان گربه»، دریافت کرد. گروه داوری این مجموعه را «زیرکانه و جستجوگرانه» خواند CLPE. مرکز ادبی در دوره آموزش ابتدایی در سال ۱۹۷۲ بنیاد نهاده شد و یک مرکز مستقل برای حمایت از ادبیات در دوره

لهستان شد. این کتاب با عنوان «لی فای، مرغ وحشی» عنوان بهترین کتاب کودک در بهار ۲۰۱۲ را از سوی معتبرترین بنیاد ادبی لهستان به خود اختصاص داد. این کتاب به سرگذشت مرغ مادری می پردازد که تلاش می کند تا با جوجه اردکی از قفس فرار کند. این رمان توسط نویسنده کتاب کودکان کره ای «هانگ سان می» نوشته شده و توسط پروفیسور «چویی سانگ ایون» از بخش مطالعات خارجی دانشگاه هانکاک به لهستانی ترجمه شده است. «لی فای، مرغ وحشی» در سال ۲۰۰۰ در کره منتشر و بیش از یک میلیون نسخه از آن به فروش رسید. در سال گذشته نیز با اقتباس از این کتاب فیلمی ساخته شد که رکورد بازدید کنندگان در کره را شکست و بیش از دو میلیون نفر از این فیلم دیدن کردند.

منبع:

<http://www.ibna.ir/fa/doc/report/158242>

گزارش (۲): کافه کتاب در بهار ۹۷

ندا حمدپور

برنامه کافه کتاب با هدف ارتقاء سطح مطالعه در بین قشر جوان از ابتدای سال ۹۵، با دعوت از اساتید مجرب از داخل و خارج از دانشگاه در حوزه های مختلف و پر مخاطب آغاز گردید. جلسات مذکور نیز در سه ماهه اول سال جاری

که آرزوی یک مخاطب نوجوان است در خود گنجانده، شایسته برنده شدن دانست. جایزه کتاب کودک و نوجوان شهر اولدنبورگ نخستین بار در سال ۱۹۷۷ اهدا شد هر سال در زمان برگزاری نمایشگاه کتاب کودک و نوجوان اولدنبورگ به نخستین اثر یک نویسنده و یا تصویرگر آثار کودک و نوجوان اهدا می شود. وزارت فرهنگ ایالت نوردراین - وستفالن آلمان جایزه کتاب کودک سال ۲۰۱۲ خود را به «آنتیه دام» اهدا کرد. وی این جایزه پنج هزار یورویی را برای کتاب «نان خرگوش» نصیب خود کرد. هیأت داوران در توضیح انتخاب این نویسنده و اثر او اعلام کرد: نویسنده در کتاب «نام خرگوش» به شکلی بسیار دوست داشتنی مهم ترین و هیجان انگیزترین لحظات دوران کودکی اش را به خاطر می آورد. نویسنده با نگاهی ورزیده ماجرای حقیقی بزرگی را برای کودکان نوشته و تصویرگری کرده است. ایالت نوردراین- وستفالن از سال ۱۹۸۹ با اهدای هر ساله این جایزه نگاهش را به سوی کتابی معطوف می کند که به ویژه کسانی را که به تازگی به مطالعه می پردازند به سوی خود جلب کرده باشد و به علاوه هم برای مطالعه یک مخاطب و هم برای خواننده شدن با صدای بلند مناسب باشد.

نسخه ترجمه شده رمان کودک کره ای، که عنوان پرفروش ترین کتاب کودک کشورش را به خود اختصاص داده بود، برنده جایزه ادبی

دوشنبه ۳ اردیبهشت ماه ۱۳۹۷

در سی و یکمین جلسه کافه کتاب دکتر سید علی مرعشی عضو هیات علمی گروه روانشناسی دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی دانشگاه شهید چمران اهواز، با نگاهی به ویژگی های روانشناختی به شرح و بررسی کتاب "هوش معنوی (معرفی یک سازه جدید در روانشناسی)" اثر سید علی مرعشی پرداخت. مطالب کتاب "هوش معنوی" که در ۱۰ فصل آمده به مطالبی از قبیل معنویت چیست؟، هوش معنوی در مقایسه با سایر انواع هوش، مبانی نوروسایکولوژیک هوش معنوی، مبانی رشدی هوش معنوی، آموزش و تقویت هوش معنوی، اثبات وجود خداوند در راستای تقویت هوش معنوی، مبانی روانسنجی هوش معنوی، متغیرهای مرتبط با هوش معنوی، هوش معنوی و بهزیستی روانشناختی، هوش معنوی و اضطراب وجودی می پردازد.

دوشنبه ۱۰ اردیبهشت ماه ۱۳۹۷

در سی و دومین جلسه کافه کتاب دکتر سیروس عالی پور عضو هیات علمی گروه روانشناسی دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی دانشگاه شهید چمران اهواز، با نگاهی به رفتار درمانی عقلانی و درمانی به شرح و بررسی کتاب "با آلبرت ایس مشاوره کنید" اثر آلبرت آلیس پرداخت. آلبرت آلیس "از روان شناسان برجسته ای امریکایی است. او در کتاب مورد

با دعوت از اساتید گروه های تاریخ، روانشناسی و زبان و ادبیات فارسی در تاریخ ها و با موضوعات زیر برگزار گردید.

دوشنبه ۲۷ فروردین ماه ۱۳۹۷

در سی امین جلسه کافه کتاب دکتر شهرام جلیلیان عضو هیات علمی گروه تاریخ دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه شهید چمران اهواز، با "نگاهی به امپراتوری هخامنشی" به شرح و بررسی کتاب "نیمه تاریک بهشت (مذهب، امپراتوری، شکنجه)" اثر بروس لینکلن پرداخت.

این کتاب به مبحث دین و سیاست در دوره هخامنشیان می پردازد و بروس لینکلن که از برجسته ترین دین پژوهان معاصر و از شاگردان میرچا الیاده (اسطوره شناس و دین پژوه نامدار) است در کتاب «نیمه تاریک بهشت» با عنوان فرعی (مذهب، امپراتوری و شکنجه) قصد دارد تا به خوانندگان نشان دهد ساختن یک امپراتوری چه ملزومات ایدئولوژیک و مذهبی دارد و این ساختار عظیم سیاسی تا چه میزان جهانی بوده و در طول تاریخ کم و بیش ثابت مانده است. این کتاب سعی دارد با دیدی گسترده و فراتر از جهت گیری ها به ساختار سیاسی هخامنشیان بنگرد.

نقش عوامل سیاسی، اجتماعی و اقتصادی حاکم بر اندلس بعنوان عوامل بستر ساز فتح این سرزمین پرداخته است. نویسنده همچنین به منظور پوشش کامل ۸ قرن تاریخ مسلمین در اندلس، این کتاب را در ۱۲ فصل به رشته تحریر در آورده است. کتاب برای بار اول در سال ۲۰۰۲ میلادی و ۱۴۲۳ هجری توسط انتشارات دارالنهضة در بیروت به زیور طبع آراسته شد.

دوشنبه ۲۴ اردیبهشت ماه ۱۳۹۷

در سی و چهارمین جلسه کافه کتاب سرکار خانم دکتر سیده بی بی زینب افضلی عضو هیات علمی گروه زبان و ادبیات فارسی دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه شهید چمران اهواز در خصوص " آشنایی با نکات کاربردی فن بیان " به شرح و بررسی " هنر سخنرانی (مهارت های عملی فن بیان)" اثر استفن . ای . لوکاس پرداخت. در این کتاب آمده است کسی که فن فصاحت را آموزش می دهد، باید آن را به طور اساسی در قالب مثال ارائه کند. تا آنجایی که امکان داشته در این کتاب سعی شده اصول فن سخنوری را علاوه بر نقل قول پیرامون آن ها، در عمل نشان داده شود. کتاب مذکور مهارت های عملی فن بیان را در ۵ بخش و ۱۸ فصل به تفصیل شرح داده است .

نظر، پاسخ هایی را ، به تفصیل درباره ی رفتار درمانی عقلانی هیجانی بیان می کند. پاسخ های آلبرت آلیس درباره ی چگونگی برخورد با اضطراب، افسردگی، خشم، و روابط نامطلوب، نیز دریافتن شیوهی درمانی عقلانی هیجانی، است. کتاب از سه قسمت تشکیل شده است. قسمت اول، مقدمه ای درباره ی رفتار درمانی عقلانی هیجانی است. در بخش بعدی چهل پرسش و پاسخ در ارتباط با کاربرد مفاهیم رفتار درمانی عقلانی هیجانی در زندگی عاقلانه و سالم جمع آمده است. قسمت سوم نیز شامل چهل پرسش و پاسخ است که طی آن، نکاتی در خصوص روان درمانی مددکاری اجتماعی و چگونگی بهره بردن از شیوهی رفتار درمانی عقلانی هیجانی برای متخصصان ذکر گردیده است."

دوشنبه ۱۷ اردیبهشت ماه ۱۳۹۷

در سی و سومین جلسه کافه کتاب دکتر بهادر قیم عضو هیات علمی گروه تاریخ دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه شهید چمران اهواز، با نگاهی به "هشت قرن تاریخ اسلام در اندلس یا اسپانیای اسلام" به شرح و بررسی کتاب " الاندلس" اثر عصام محمد بشارو پرداخت. نویسنده در این کتاب ضمن بررسی و معرفی جغرافیا، حیات سیاسی، اجتماعی و اقتصادی اندلس (اسپانیا) قبل از فتح اسلامی (۷۱۱/ ۵۹۲ میلادی) در تحلیل خود به

معرفی کتاب: ماهی سیاه کوچولو

ماهی سیاه کوچولو

صمد بهرنگی

و هم زمان با آموزگاری، تحصیلش را تا خرداد ۱۳۴۱ و دریافت گواهینامه پایان تحصیلات ادامه داد.

ماهی سیاه کوچولو

یکی از داستان‌های کودکان، نوشته صمد بهرنگی نویسنده ایرانی است. او این داستان را در زمستان سال ۱۳۴۶ نوشت و انتشارات کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان آن را در سال ۱۳۴۷ با تصویرگری فرشید مثقالی منتشر کرد. این کتاب به بسیاری از زبان‌های جهان ترجمه شده است. از آن جمله به زبان پشتو توسط احسان‌الله آرینزی در مجموعه‌ای سه‌داستانه با نام «د مینی افسانه». [۶] ترجمه ماهی سیاه کوچولو به زبان کروات در جمهوری کرواسی است که توسط عذرا عباچیچ نوایی و ابتهاج نوایی صورت گرفته و توسط انتشارات Znanje به بازار داستان کرواسی راه یافته است همچنین این کتاب به زبان آلمانی Der kleine schwarze Fisch ترجمه شده است.

فریبا قنبری فر

معرفی نویسنده

صمد بهرنگی در تابستان سال ۱۳۱۸ در محله چرنداب در جنوب بافت قدیمی تبریز در خانواده ای تهیدست چشم به جهان گشود. صمد بهرنگی پس از تحصیلات ابتدایی و دبیرستان در مهر ۱۳۳۴ به دانشسرای مقدماتی پسران تبریز رفت که در خرداد ۱۳۳۶ از آنجا فارغ التحصیل شد. از مهر همان سال (۱۳۳۶) آموزگار شد و در استان آذربایجان شرقی تدریس کرد. در مهر ۱۳۳۷ برای ادامه تحصیل در رشته زبان و ادبیات انگلیسی به دوره شبانه دانشکده ادبیات دانشگاه تبریز رفت.

تأملی بر اهمیت دوران کودکی و ادبیات کودک

نبی زینی‌وند

مقدمه

کودکی مهم‌ترین دوره زندگی هر فرد است. کسی که کودکی و نوجوانی را به خوبی و عافیت پشت سر بگذارد به احتمال زیاد باقی دوره‌های پیش رو را هم با موفقیت و کمال پشت سر خواهد گذاشت؛ در غیر این صورت تا پایان عمر گرفتار بوده و دیگران را هم گرفتار خود خواهد کرد. جامعه‌ای که دوران کودکی را به رسمیت نشناسد و آن را جدی نگیرد با مشکلات عدیده‌ای روبروست؛ زیرا در این دوران است که شخصیت فرد شکل می‌گیرد و مهارت‌های زندگی اجتماعی را می‌آموزد. اگر جامعه‌پذیری فرد در این دوره شکل نگیرد تا پایان عمر به جای تعامل با جامعه به تقابل با آن خواهد پرداخت و این تقابل یک جنگ و ستیز دائمی و فرسایشی و در نتیجه پرداخت هزینه‌های سنگین توسط فرد و جامعه را در پی خواهد داشت.

کودک همچون فرشته‌ای، معصوم و بی‌آلایش از دنیایی رنگین و غرق در رؤیاهای شاد و شیرین پا به دنیا می‌گذارد؛ در خانه، مدرسه و اجتماع به کودک یک سری مفاهیم کلی مانند

قصه ماهی سیاه کوچولو در مورد ماهی کوچکی است که از کارهای تکراری روزانه خسته شده است و تصمیم گرفته است که زندگی خود را تغییر دهد. که به عشق دیدن دریا خطر می‌کند و سفری دور و دراز را با تجربه‌های متفاوت برای رسیدن به رهایی آغاز می‌کند. او تصمیم می‌گیرد تا انتهای جویباری که در آن زندگی می‌کند برود، اما در نهایت درون شکم یک ماهی سر در می‌آورد. ماهی سیاه کوچولو در راه رسیدن به هدف خود شجاعت و شهامت به خرج می‌دهد و در این راه فداکاری می‌کند.

تصویرگری

تصویرگری کتاب ماهی سیاه کوچولو به دست فرشید مثقالی انجام شده و او را برنده جایزه‌های گوناگون کرده است، از جمله جایزه نخستین نمایشگاه بین‌المللی کتاب کودک بولونیا و دیپلم افتخار دوسالانه تصویرگری براتیسلاوا.

جایزه‌ها

- کتاب برگزیده کودک در سال ۱۳۴۷
- جایزه ششمین نمایشگاه کتاب کودک در بلون ایتالیا و جایزه بی‌ینال براتیسلاوای چک‌اسلواکی در سال ۱۹۶۹

ادبیات کودک

«دوره کورکی تأثیرپذیرترین دوره زندگی انسان‌ها به حساب می‌آید. اگر به کودک فرصت پیشرفت عادت مطالعه و خواندن داده شود، آن عادت تا پایان زندگی او در ذهنش باقی می‌ماند و جزئی از وجود او می‌شود و هر چقدر بیشتر و بیشتر کتاب بخواند ریشه‌های این عادت عمیق‌تر و عمیق‌تر می‌شود. وقتی کتاب در دسترس نباشد و عادت غیرفعال شود، تلاش بر این است که او دیگر بار تحت تأثیر شرایطی دلخواه به شکوفایی برسد. اما این عادت هرگز در او ریشه‌کن نمی‌شود. اولین گام در پیشرفت و توسعه این عادت القای دوست داشتن کتاب در دوران اولیه کودکی است و این باید از خانه شروع شود.

بیانیه جهانی «تعلیم و تربیت برای همه» بر حقوق کودکان در دسترسی به ابزار یادگیری پایه‌ای همانند سواد، بیان شفاهی، سواد ریاضی و حل مسائل تأکید فراوان دارد. با حفظ این حق، کنوانسیون حقوق کودکان، بر حق کودکان در آموزش تأکید و بیان می‌کند که: کودکان حق آزادی بیان را خواهند داشت که مشتمل بر آزادی در جستجو، دریافت و دسته‌بندی اطلاعات و نظرات مختلف در اشکال گوناگون چه به صورت شفاهی، نوشتاری و چاپی و یا از طریق هر نوع رسانه‌ای دیگر به

راستی، درستی و ادب و اخلاق آموخته می‌شود؛ اما آنچه در عمل در میان جامعه شاهد هستیم ممکن است غیر از این‌ها باشد. به راستی از چه راهی می‌توان کودکان را در مقابل ویروس‌هایی که در جامعه پراکنده هستند مقاوم کرد؟ چگونه می‌توان کودکان را از دام ارزش‌های چندگانه محافظت کرد؟ چگونه باید کودک را برای زندگی سخت در یک جامعه زُمخت آماده کرد؟ آیا مواجهه یکباره کودکان با دنیای واقعی، به روان نازک‌شان آسیب نمی‌رساند؟

در گذشته کودک را مینیاتوری از شخصیت یک بزرگسال می‌پنداشتند؛ چون می‌دیدند کودک دارای نیازهای مشابهی با بزرگسالان است؛ نیازهایی همچون خوردن و خوابیدن و لباس پوشیدن؛ و تفاوتی در این زمینه نمی‌دیدند انتظاراتی که از او داشتند نیز مشابه بزرگسالان بود؛ همانطور که خوراک جسمی مشابهی به او می‌خوراندند خوراک روحی مشابهی نیز برای او تجویز می‌کردند؛ غافل از اینکه کودک در دنیایی غیر از دنیای بزرگسالان می‌اندیشد و به قول فیلسوفان در کانتکتست دیگری می‌زید؛ وقتی قائل به تفاوت دنیای کودکان و نوجوانان با دنیای بزرگسالان باشیم ناگزیر باید نیازهای خاص آنان را نیز بشناسیم و بر اساس آن‌ها عمل کنیم.

مشق محور است تا منطق محور؛ هنوز معلم محور است تا دانش آموز محور؛ هنوز دفترچه محور است تا ذهن محور؛ هنوز فرد محور است تا جمع محور؛ هنوز آموزش محور تا پرورش محور؛ هنوز نمره محور است تا ظرفیت محور؛ هنوز نقطه محور است تا فرایند محور. به همین دلیل توسعه ما نیز به مثابه کودکی مان در نقطه ای متوقف شده است. این ناتوانی و ناکارآمدی محصول ناتوانمندی هایی است که ریشه در کودکی ما دارد.

در جوامع توسعه نیافته، شما اگرچه ابزارهای پیشرفت را در اختیار دارید اما رفتارهایتان تیز و همراه با خشونت است. بنابراین توسعه به معنای صیقل دادن تیزی های اجتماعی است. پرسش این است که تیزی های رفتار و الگوهای رفتاری ما چه زمانی صیقل می یابد؟ پاسخ این است که زمینه این تیزی ها در کودکی به وجود می آید و در همان کودکی هم می تواند گرفته شود. در همان دوران کودکی است که ما باید صبر اجتماعی را بیاموزیم؛ کار جمعی را یاد بگیریم؛ رواداری را بیاموزیم و حق دیگران را بپذیریم و گفتگوی اخلاقی و عقلانی را تمرین کنیم و سلسله مراتب اجتماعی را بپذیریم و بیاموزیم که چگونه تقسیم کار انجام دهیم. در کودکی است که قانون برای ما ناموس می شود.» (رنانی، محسن، ۱۳۹۵)

انتخاب کودک می باشد.» (موهان راج، و.ام، ۱۳۸۸)

آموزش و پرورش

«آموزش و پرورش در ایران متولی دوره کودکی (۷ تا ۷ سالگی) نیست، بلکه متصدی بعد از دوره کودکی است. اما فراموش نکنیم که بر اساس دیدگاه بسیاری از روانشناسان، بیش از ۸۰ درصد از ظرفیت های دوران کودکی قبل از دبستان قابل هدایت و مدیریت است و تنها ۲۰ درصد از آن در دبستان شکل می گیرد. به دیگر سخن ما برای بیش از ۸۰ درصد از ظرفیت کودکان مان، هیچ برنامه ای نداریم و این ظرفیت به طور خودبخودی و تصادفی در ارتباطات مختلف کودک با محیط به صورت غیرجهت دار پر می شود و شکل می گیرد.

متأسفانه حداکثر توجه نهاد خانواده در دوره صفر تا ۷ سالگی به نمودار رشد جسمی کودک اختصاص دارد و تمام توجه و تأکید مادران در این دوره مربوط به تغذیه فرزندانشان است. این تمام آن چیزی است که باعث شده است که ما ایرانی ها هر گاه خواسته ایم تا در فرایند توسعه مشارکت کنیم، توانایی انجام آن را نداشته ایم چرا که ما کودکی مان را از دست داده ایم. یعنی توانایی هایی که باید در کودکی کسب کنیم را کسب نکرده ایم. نظام آموزشی ما حافظه محور است تا رابطه محور و هنوز

داشته باشد می‌گریزد؛ در واقع سیستم لیمبیک قسمت حیوانی وجود آدمی را دربرمی‌گیرد؛ نظام پاداش و تنبیه که در همه جا مورد استفاده است از این باگ قدیمی که در مغز وجود دارد بهره می‌برد. بی‌دلیل نیست که دانشمندان حوزه تعلیم و تربیت این همه به نقش آموزش و پرورش بها می‌دهند.

کتابخانه کودک

کتابخانه کودک، مشتمل بر کتابخانه آموزشگاهی، کتابخانه عمومی کودکان و یا بخش کودکان کتابخانه عمومی اساسن وسیله‌ای برای آموزش است. همبستگی بین کتابخانه آموزشگاهی و کتابخانه عمومی بدون شک کارایی خدمات کتابخانه‌ای برای کودکان را افزایش می‌دهد. اما تعداد اندکی از کتابخانه‌های عمومی مختص کودکان وجود دارد و آن تعداد کم هم در کلان‌شهرها هستند. بیشتر کتابخانه‌های عمومی بخش کودکان ندارند و آن‌هایی هم که بخشی را به کودکان اختصاص داده‌اند کتاب‌هایی که علایق مختلف کودکان را در سنین مختلف برآورده کند ندارند و یا فاقد وسایل آموزشی غیرکتابی هستند و شرایطی را که منجر به جذب کودک شود ندارند. آن تعداد اندک هم که مجموعه معقول و مناسبی از ادبیات نوجوانان دارند، اتاق‌های مجزا برای کودکان ندارند. نه مسئولان و نه

آموزش و پرورش از آن دست مقوله‌هایی است که تعطیل‌بردار نیست و باید در همه مکان‌ها و همه زمان‌ها ساری و جاری باشد؛ به بیان دیگر باید از گهواره تا گور ادامه داشته باشد؛ بدن کودک در لحظه تولد از سیصد میلیارد سلول تشکیل می‌شود که نزدیک به یک سوم آن را سلول‌های عصبی تشکیل می‌دهند. کار این سلول‌ها انتقال پیام‌های عصبی است. این موضوع نشان می‌دهد که سیستم بدن انسان یک سیستم کاملن خبری است که مرتبن با اخبار و اطلاعات در ارتباط است؛ کودک اطلاعات را از محیط می‌گیرد، پردازش می‌کند و از برآیند همه آن‌ها، پایه‌های شخصیت خود را بنا می‌نهد؛ تنظیمات این سیستم طوری است که اگر به حال خود واگذاشته شود به علت اولویت و غلبه غرایز نفسانی به سرعت به سمت برآوردن نیازهای آنی «لذت‌طلبی و گریز از درد» پیش می‌رود.

دلیل این وضعیت در سیستمی به نام «لیمبیک» است که در مغز کار گذاشته شده است؛ سیستم لیمبیک بر اساس کشش به سمت لذت و دوری از درد کار می‌کند؛ هر وقت انجام فعلی لذت در پی داشته باشد مغز آن لذت را به عنوان پاداش آن فعل در نظر می‌گیرد و دوباره به سمت انجام آن فعل می‌گراید؛ از طرف دیگر از انجام هر فعلی که درد و سختی در پی

مشکلات می‌افزاید و به آنان در پذیرش و تحمل، و احترام به سایر فرهنگ‌ها یاری می‌کند. قصه‌گویی تخیل کودک را پرورش می‌دهد؛ کودکان را برای پناه بردن به دنیای خیالی تشویق می‌کند و رؤیاهای آنان را می‌پروراند؛ رؤیاهایی که اثر مثبتی در شفافیت و سلامت ذهنی کودکان دارند و آنان را در کنار آمدن با مسائل روزمره زندگی توانمندتر می‌سازند. کودکان از قصه‌خوانی و قصه‌گویی لذت می‌برند، تجربه می‌اندوزند و یاد می‌گیرند.

قصه‌گویی کاری است که ما هر روز در حال انجام آن هستیم. آگاهانه یا ناآگاهانه، ما قصه‌گوهایی هستیم که هر روز قصه می‌گوییم، گاه برای انتقال اطلاعات و دانش و حکمت به افراد دیگر، گاه برای درآمیختن با دیگران و تبیین کیستی خویش.» (سلیمی، مینا، ۱۳۹۲) نخست اینکه ما قصه‌نویس بازی زندگی خودمان هستیم. بعد هم ما بازیگر و تماشاگر قصه‌ای هستیم که برای زندگی خودمان نوشته‌ایم. و دست آخر روایتگر همان قصه برای دیگران.

در گذشته انسان‌ها برای هر پدیده‌ای قصه‌ای می‌بافتند تا آن را تبیین کرده باشند. در این قصه‌ها محوریت با انسان بود. گو اینکه می‌پنداشتند در ورای مظاهر طبیعی، روحی انسانی نهفته است. شاید به همین علت است

کتابداران شاغل در این کتابخانه‌ها نگران وضعیت غیر مطلوب بخش کودکان نمی‌باشند و هیچ تلاشی برای بهبود این وضعیت انجام نمی‌دهند.» (موهان راج، و.ام، ۱۳۸۸)

مطالب بالا در مورد وضعیت کتابخانه‌های عمومی کشور هند گفته شده است اما عجیب آنکه در مورد کتابخانه‌های عمومی ایران نیز صدق می‌کنند؛ گو اینکه در کشورهای جهان سوم هنوز به نقش و اهمیت توانمندسازی و آگاهی‌بخشی به کودکان و تأثیر آن در شکل‌دهی به زیرساخت‌های یک جامعه توسعه یافته شاداب و پویا پی برده نشده است.

کودک و قصه‌گویی

«روزی روزگاری؛ یکی بود یکی نبود غیر از خدای مهربون هیچکی نبود» این عبارت بسان دروازه‌ای برای ورود کودکان به شهر قصه است. «اهمیت قصه‌گویی در فرایند آموزش و انتقال تجربیات بر کسی پوشیده نیست. کودکان با قصه‌ها هم‌ذات‌پنداری می‌کنند؛ به کمک قصه کودک تجربه می‌اندوزد و درس زندگی می‌آموزد؛ قصه‌گویی مهارت‌های زبان‌آموزی، گوش دادن، صحبت کردن، خواندن، تعامل با دیگران را تقویت می‌کند؛ قصه‌گویی کودکان را به سمت مطالعه و کتاب هدایت می‌کند. قصه‌گویی تاب‌آوری کودکان را در برابر

نوجوانی و از دنیای نوجوانی به دنیای بزرگسالی به سلامت عبور کند.

ادبیات کودک در ایران با صمد بهرنگی

ادبیات کودک به شکلی که امروز وجود دارد در گذشته وجود نداشته است؛ در گذشته اصولن نیاز به ادبیات کودک تعریف نشده بود و ما ادبیات کودکان به شکل آنچه امروز شاهد هستیم نداشته‌ایم. اگر هم در قالب افسانه و داستان چیزی وجود داشته است، رواج فرهنگ شفاهی و انتقال سینه به سینه مجال گردآوری و مکتوب کردن آن‌ها را نمی‌داده است.

۵۰ سال پیش، نویسنده کتاب ماهی سیاه کوچولو در اوج جوانی و شکوفایی درگذشت. صمد بهرنگی (زاده تیر ماه ۱۳۱۸، درگذشت ۹ شهریور ۱۳۴۷) را شاید بتوان بنیانگذار ادبیات کودک به شکل امروزی در ایران نامید؛ «نویسنده‌ای که در ادبیات معاصر کمتر از او حرف به میان می‌آید، نویسنده همان داستان‌هایی که در بچگی و یا حتی بزرگسالی دیدگانمان را باز کرد. داستان‌هایی که بی‌شک حرف‌های زیادی برای گفتن و آموخته‌های زیادی برای آموختن دارند. پدر او عزت و مادرش سارا نام داشتند. صمد دارای دو برادر و سه خواهر بود. پدرش کارگری فصلی بود و خرجش همواره بر دخلش تصرف داشت. بعضی اوقات نیز مشک آب به دوش می‌گرفت و در ایستگاه «وازان» به روس‌ها و عثمانی‌ها

که هنوز هم در بعضی فرهنگ‌ها و زبان‌ها برای اشیا جنسیت مذکر و مونث قائل هستند. هنر جان دادن به کلمات بی‌جان برای بیان داستانی خیال‌انگیز، بی‌شبهت به کار پیشینیان نیست که با روح بخشیدن به طبیعت بی‌جان و ساختن افسانه‌های گوناگون با آن ارتباط برقرار می‌کردند.

داستان‌های جذاب گرگ و روباه و خرگوش و الاغ و ... در کتاب‌هایی نظیر کلیله و دمنه همگی تمثیلی از گرگ صفتان و روبه صفتانی بود که در دنیای واقعی و در قالب آدمیزاد و در قلب اجتماع می‌زیستند؛ زبان نمادین این داستان‌ها به راحتی با کودکان ارتباط برقرار می‌کرد و در قالب داستان آنان آرام آرام به دنیای بزرگسالان پامی‌گذاشتند.

شهرزاد، قصه‌گوی توانای ایرانی، داستان‌سرای افسانه هزار و یک شب، از مهارت قصه‌گویی‌اش بهره برد و زهر انتقام را از قلب شهریار خارج ساخت و بدین‌وسیله جان جان خود و بسیاری دیگر را نجات داد؛ یک قصه‌گوی توانا می‌تواند با استفاده از ابزار قصه‌گویی، زهر نادانی را از قلب شنونده برکشیده و به جای آن شهد دانایی فربریزد.

ادبیات کودک می‌تواند همچون پلی به کودک کمک کند تا از دنیای کودکی به دنیای

روزنامه‌های آن‌زمان با کنایه به متن کتاب ماهی سیاه کوچولو نوشتند: «صمد به دریا پیوست» او به خاک سپرده شد و از خاک او نهال ادبیات کودک پا گرفت. این نهال امروز درخت تنومندی شده که برکندن آن آسان نیست. چه بسیارند خانواده‌هایی که در سبد خانوار خود برای فرزندان کتاب و محصولات فرهنگی می‌خرند و می‌کوشند فرزندان شایسته پرورانند؛ اما هنوز راه درازی در پیش داریم تا گفتمان کودک محوری در جامعه ما جایفتند.

منابع:

رنانی، محسن، «گزارش سخنرانی دکتر محسن رنانی در هفتمین نشست کافه خرد در تاریخ بیستم امرداد ۱۳۹۵ با موضوع «کودکی به مثابه توسعه»

سلیمی، مینا؛ قصه‌گویی در کلاس درس (تقویت مهارت‌های شفاهی کهن برای معلمان) / آلیسون دیویس؛ ترجمه مینا سلیمی. - تهران: سمت، ۱۳۹۲.

کیانی، حسن؛ خدمات کتابخانه‌ای برای کودکان / و.ام. موهان راج؛ ترجمه حسن کیانی، با همکاری پریسا نیکوکار. - تهران: چاپار: دبیزش، ۱۳۸۸.

منبع اینترنتی:

مجله اینترنتی ستاره، تاریخ انتشار: ۰۱ تیر، ۱۳۹۶، کد خبر: ۱۱۷۹۵.

آب می‌فروخت. بالاخره فشار زندگی وادارش ساخت تا با فوج بیکارانی که راهی قفقاز و باکو بودند عازم قفقاز شود. رفت و دیگر بازنگشت. در چنین خانواده‌ای بود که صمد جان گرفت و در کنار فقر بزرگ شد. از دوران کودکی کار همدمش بود و بچه‌های پاپتی هم‌یارش. با آن‌ها در میان خاک و خل «چرنداب» تبریز رشد کرد. بعدها نیز برای آنان و هموندانشان زیست و تا دم مرگ برایشان سرود زندگی و مبارزه نوشت.

خود درباره زندگیش نوشته است: «قارچ زاده نشدم بی پدر و مادر، اما مثل قارچ نمو کردم، ولی نه مثل قارچ زود از پا در آمدم. هر جا نمی‌بود به خود کشیدم، کسی نشد مرا آبیاری کند. من نمو کردم مثل درخت سنجد کج و معوج و قانع به آب کم و شدم معلم روستاهای آذربایجان پدرم می‌گوید: اگر ایران را میان ایرانیان تقسیم کنید از همین بیشتر نصیب تو نمی‌شود.» بهرنگی در نهم شهریور ۱۳۴۷ در رود ارس و در ساحل روستای شام‌گوالیک غرق شد و جسدش را چند روز بعد در ۱۲ شهریور در نزدیکی پاسگاه کلاله در چند کیلومتری محل

غرق شدنش از آب گرفتند. جنازه او در گورستان امامیه تبریز دفن شده‌است. عمر مؤثر آثار و افکار صمد بسی فراتر از عمر کوتاه اوست.» (مجله اینترنتی ستاره، ۱۳۹۶) همان‌طور که